

Regeringen/Näringsdepartementet

Betänkandet SOU 2017:01 ”En sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd”
(N2017/00222/HL)

Sammanfattning

Östersunds kommun är i huvudsak positiv till betänkandet och instämmer i att det behövs en sammanhållen landsbygdspolitik där de olika förutsättningarna synliggörs och leder till olika åtgärder och förslag på förbättringar. Dock är en uppdelning av åtgärder baserat på kommungränser olycklig, då kommuner i glesbygd med orter som tillväxtmotorer också har stora arealer lands- och glesbygdsområden och därmed stora utmaningar. Kommitténs definition av vad som menas med landsbygd i dessa sammanhang leder därmed till förslag där hela kommuner antingen pekas ut, eller undantas när det gäller vissa åtgärder för att främja den regionala utvecklingen. I övrigt se nedanstående synpunkter.

Synpunkter

Synpunkterna följer de rubriker som återfinns i slutbetänkandet och är en sammanvägning av olika enheters synpunkter på yttrandet.

I betänkandet beskrivs speciella insatser och åtgärder på kommunnivå. Det i sin tur redovisar inte de specifika förutsättningar som finns i våra kommuner. Det finns analysverktyg, som exempelvis Pin Point Sweden (Pipos) och Geografiska Informationssystem (GIS), som gör att man kan ta fram bättre fördelning som gör att det är de mest utsatta geografiska områden blir berättigade åtgärder, inte hela kommuner. Genom att använda sig av dessa verktyg kan en mycket större träffsäkerhet nås av de särskilda åtgärder som föreslås. Några exempel där man inte använt administrativa gränser, är det särskilda driftstödet som går till butiker i den yttersta gles- och landsbygden och i projektet ”Jämtlandsstråket” som drevs under åren 2014-2016, och som nu är implementerat i ordinarie verksamhet i de tre kommunerna Åre, Krokom och Östersund, har en stor mängd statistik tagits fram som inte följer kommungränserna. (KS § 101, Dnr 554-2016)

2. Näringsliv och företagande

Östersunds kommun ställer sig bakom utredningens förslag om att ge Saminvest AB ett uttalat regionalt ansvar med särskilt fokus på Sveriges sju nordligaste län. Den kompetens som byggts upp inom Inlands-innovation måste tas tillvara och Östersunds kommun är positiv till att fortsättningsvis vara lokaliseringsort för denna verksamhet.

Landsbygdskommittén föreslår ett antal olika åtgärder som ska riktas till 23 kommuner i norra och mellersta Sverige. Kommittén skriver att det exempelvis kan handla om åtgärder som prövats i Norge såsom sänkta arbetsgivaravgifter och nedsättning av studielån. Vi instämmer i bedömningen att det finns behov av särskilda åtgärder för att undanröja konkurrensnackdelar för företag i vissa delar av landet. Det kan också finnas behov av riktade åtgärder för att trygga kompetensförsörjningen. Men som vi ovan framfört så bör det inte vara kommungränserna som anger vilka som kan ta del av insatserna, utan man bör istället använda analysverktyg som gör att det blir de mest utsatta geografiska områden som blir berättigade av åtgärder. Den sänkta arbetsgivaravgiften är bra och bör även inkludera branscher såsom jordbruk och vattenbruk.

Utredningens beskrivning av landsbygdens näringsliv bör breddas, samt på ett bättre sätt beakta digitaliseringens möjligheter inom olika branscher exempelvis turism, tjänstesektorn, och tillverkningsindustrin.

3. Digital kommunikation och transportinfrastruktur

Östersunds kommun ställer sig bakom förslaget att höja ambitionsnivån när det gäller bredbandsutbyggnaden och införa ett nytt mål som innebär att **hela** landet ska ha tillgång till digital infrastruktur med minst 100 Mbit/s senast år 2025. Östersunds kommun motsätter sig kommitténs förslag att rikta tillkommande medel till insatser i de 23 utpekade kommunerna. Som tidigare beskrivits finns samma behov av medel till delar av många kommuner.

Vi delar utredningens syn om att staten måste, genom strategiska infrastrukturensatsningar, ta till vara tillväxtpotentialen som finns i landsbygdens näringar till exempel besöks- och skognäringen för att inte riskera en negativ påverkan av landets ekonomi. Östersunds kommun föreslår att nuvarande fördelningsmodell för medel som används i nationella planen och länstransportplanerna anpassas för att i större utsträckning ta hänsyn till yta (längd väg/järnväg) och andelar av besöksnäringen. Idag bygger den i stort på invånarantal vilket för Jämtlands del slår mycket snett.

Ett exempel; Åre har cirka 1400 bofasta men under många veckor varje år bor där 30 000 personer. Dessa människor byts dessutom ut varje vecka under högsäsongerna. Det är som att flytta en medelstor svensk stad varje helg. Detta tas det idag inte hänsyn till i fördelningen av medel i transportplanerna.

Vi anser inte att utredningen tydliggör vad förslaget gällande att Trafikverket ska peka ut specifika objekt mm innebär? Åsyftas länstransportplanerna eller är det i nationella planen? Om det är länstransportplanerna som åsyftas innebär det att mandat flyttas från regionala planupprättaren till staten vilket kommunen inte ser som en konstruktiv lösning. Anslagen till länstransportplanerna är idag ringa, så att dels öronmärka statens speciella objekt samt att enskilda vägar ska ingå kan leda till att effekten blir allt för utspritt och effektlöst. Om fler områden ska tillföras till länstransportplanerna måste även ytterligare medel tillföras.

4. Kompetensförsörjning

Mittuniversitetet i Östersund är en viktig aktör när det gäller utvecklingen i Norrlands inland. Det är viktigt att Mittuniversitetet ges möjlighet att fortsätta utvecklas i vårt län med både breddutbildningar och specifika IT-utbildningar. Mittuniversitetet arbetar redan idag med olika former av distansutbildningar och även en ny form av IT-utbildning ”blended learning” på två av utbildningarna. Utifrån IT-branschens stora behov av kompetent personal finns det behov av extra satsningar inom detta utbildningsområde.

Kommittén föreslår att regeringen ska utreda möjligheterna att minska studieskulderna för de som bor och är yrkesaktiva i de 23 utpekade kommunerna. Östersunds kommun anser att förslaget om att minska studieskulderna för personer som bor och arbetar i utpräglade glesbygdsområden bör prövas. Att använda kommunbegreppet som avgränsning av i vilka områden som ska vara aktuella för detta är inte lämpligt, se ovanstående dialog om funktionella gränser.

En del av näringslivets rekryteringsbehov består av högre utbildningsnivåer men med en tydligare yrkesinriktning. Idag finns i direktiven till Myndigheten för Yrkeshögskola ingen geografisk spridning av utbildningarna. Det finns behov även av dessa specifika utbildningar på landsbygden.

I förslaget redovisas att bedömning av nyanländas kompetens skulle kunna vara en viktig tjänst vid utbildningscentra. Genom att synliggöra och erkänna människors kunskaper och kompetens kan tiden i utbildning förkortas eller vägen till jobb bli rakare för såväl utrikes som inrikes födda. Valideringsinsatser är således motiverade av såväl utbildnings-, arbetsmarknads- som näringspolitiska skäl. Östersunds kommun anser att detta område behöver prioriteras ytterligare.

5. Samhällsplanering och bostadsbyggande

Östersunds kommun är positiv till kommitténs förslag gällande att kommunal översiktsplanering kan göra skillnad när det gäller utvecklingen i landsbygderna. Kommunen är därför positiv till att Boverket tar fram en vägledning för hur landsbygdens värden och utvecklingsmöjligheter kan redovisas i översiktsplanen. Dock med betoning på att vägledningen inte får innebära krav på visst innehåll i översiktsplanen utan den bör endast fungera som ett stöd och inspiration för de kommuner som vill arbeta med landsbygdsfrågor i sin översiktsplan. Vägledningen måste även ta hänsyn till att planering i landsbygd skiljer sig stort från planering i städer eller stadsnära miljöer. I städer finns ofta ett starkt exploateringstryck som kräver särskilda insatser för att skapa en fungerande stadsmiljö.

Östersunds kommun instämmer i förslagen om begränsning och precisering av riksintressenas areal samt att säkerställa att reformeringen av strandskyddsbestämmelserna får avsedd effekt för en utveckling av landsbygden.

Landsbygden har hamnat i ett slags ”moment 22” i och med att allt baseras på marknadsekonomi, det vill säga utbud och efterfrågan. Det finns en bostadsbrist på landsbygden men samtidigt en vilja att flytta dit och att bygga nytt. På grund av att produktionskostnaderna är större än det marknadspris som kan erhållas på kort sikt leder det till en finansieringsbrist. Östersunds kommun ställer sig mycket positiv till förslaget att införa särskilda landsbygdslån för att underlätta boende på landsbygden.

6 Kommersiell service, välfärdstjänster och kultur

Serviceplaneringen i kommunen är viktig utifrån flera olika orsaker. Det ger en tydlighet för hur vi kommuner prioriterar. Det ger även förutsättningar för att bo, verka och leva i hela kommunen. Det skapar möjlighet till att arbeta med samhällsberedskap, möjlighet att planera infrastruktur och det ger även en möjlighet för Regionen att stötta det underifrån kommande perspektivet i det Regionala Serviceprogrammet med koppling till vår kommunala serviceplan.

Med erfarenhet av de insatser som hitintills skett, genom det särskilda driftstödet till dagligvarubutiker på landsbygden, så har det lett till en förbättring och utveckling av de butikerna. Vi är positiva till de insatser som föreslås i remissen.

Statliga myndigheters ombudssystem behöver belysas för att se på ombudens situation. Ersättningar och villkor måste ses över eftersom den fasta avgiften är hög och ska balanseras mot den sammanlagda provisionen som är lägre i våra mindre butiker på landsbygden. Vilket inte direkt är kopplat till landsbygdens förutsättningar.

Kommittén föreslår att det kommunala utjämningsystemet ska anpassas till ändrade förutsättningar. Östersunds kommun delar kommitténs uppfattning att utjämningsystemet är av helt avgörande betydelse för att ge kommuner och landsting möjligheter att erbjuda likvärdiga tjänster inom sina ansvarsområden. Kommunen ställer sig också bakom förslaget att utjämningsystemet bör följas upp löpande

Östersunds kommun ställer sig bakom utredningens förslag inom kultur. Vad gäller statliga stöd för kulturverksamhet så bör Kulturrådet liksom andra statliga myndigheter bidra till att stärka den kulturella infrastrukturen och tillgängliggöra kulturen i Sveriges landsbygder. Detta kan ske genom att ta större hänsyn till befolkning i landsbygderna och genom sin bidragsgivning verka för nationell spridning till hela landet. Utredningen lyfter framför allt de digitala salongerna som en möjlighet till ökat deltagande. Kommunen delar uppfattningen att en stärkt digital infrastruktur är en förutsättning för att öka tillgången till professionell kultur, men vill även framhålla att det fortfarande krävs en fysisk infrastruktur för hela landet genom en mångfald scener; bibliotek, samlingslokaler och andra arenor för upplevelser och utövande av konst och kultur, för en levande landsbygd.

7. Statens närvaro i landsbygderna

Landsbygdskommittén rekommenderar att 10 000 tjänster vid statliga myndigheter i Stockholms FA-region omlokaliseras till andra FA-regioner. Syftet med att omlokalisera statlig verksamhet till avfolkningskommuner är att vända en nedåtgående trend. Östersunds kommun ser positivt på att även omgivande kommuner kan få fler verksamheter. Inte sällan så arbetspendlar människor både till och från Östersund och andra omgivande kommuner. Genom den snabba bredbandsutvecklingen och digitalisering av arbetsplatser underlättas möjligheten utföra arbete från bostaden. Östersunds kommuns erfarenheter, i samband med försvarsbeslutet 2004, visar att en omlokalisering av statlig verksamhet kan vara mycket värdefull för både den regionala utvecklingen i berört län, berörd kommun men också för de verksamheter som utlokaliseras. Erfarenheterna tydliggör också vikten av att omlokalisera de större statliga verksamheter till orter med goda kommunikationer med Stockholm och omvärlden i övrigt. Omlokalisering av statlig verksamhet till vissa större orter i landet kan ha positiv inverkan på också de omgivande landsbygderna i regionen.

8. Styrning och organisering av landsbygdpolitiken

Östersunds kommun ställer sig positiv till att inrättande av särskilda landsbygdsdelegationer. Det är viktigt att renodla det regionalpolitiska ansvaret och att det inte splittras på olika aktörer.

9. Civilsamhället

Östersunds kommun ställer sig bakom förslaget om att regeringen förstärker bidraget till studieförbundens verksamhet i landsbygdsområden. Syftet är att framförallt unga personer och personer med invandrarbakgrund ska få bättre möjligheter och förmåga till att delta i lokal samhällsutveckling och att främja det civila samhällets roll i landsbygdsutvecklingen. Östersunds kommun ser också mycket positivt på att det ska särskilt beaktas att kvinnor och män ska ges samma möjligheter att vara aktiva medborgare. Landsbygdens attraktivitet och överlevnad beror på möjligheten för att människor av alla kön och etnicitet ska kunna leva och verka där.

Östersunds kommun anser att nuvarande kostnads och skatteutjämningsystem är otillräckligt och därför är det en brist i förslaget att inte staten ser över nya skattebaser för kommuner och regioner som t ex fastighetsskatt för vattenkraft och vindkraft

I detta ärende har kommunstyrelsen beslutat. Kommundirektören har varit föredragande.

ÖSTERSUNDS KOMMUN
Kommunstyrelsen

Annsophie Andersson
Ordförande

Anders Wennerberg
Kommundirektör